

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیّه خواهران

مدرسه علمیّه حضرت زهرا - سلام الله علیه - شهرستان دورود

پنجمین جشنواره گروهی رشد

عنوان

شاخصه‌های زی طلبگی از دید امام خمینی - رحمه الله - و رهبر انقلاب اسلامی

استاد راهنما

خانم زهرا شیخی

پژوهشگران

مریم سالاروند

زینب شاهدی

ناهید رشنو

سمیرا زاده احمدی

پاییز ۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

تحقیق حاضر با عنوان زی طلبگی از منظر حضرت امام خمینی و رهبر معظم انقلاب، با هدف آشنایی با بیانات این بزرگواران درباره آداب طلبگی با روشی توصیفی نگاشته شده است.

طلبه در طول تاریخ، پژواک سخن هدایت بود و جایگاه والایی پیدا نموده است، جامعه‌ای که نجات و سعادت خود را در گرو دین می‌داند، طلبه رسماً متکفل تبیین نحوه صحیح دین ورزی در درجه اول، نظارت بر شیوه دینداری مردم در درجه دوم و به دست دادن الگوی عملی تدین و ارائه نسخه پیاده شده حیات دینی در درجه سوم است. ازاین‌رو طلبه، افزودن بر فهم عقاید و شرایع، وظیفه دارد شاخصه‌های زی طلبگی را بشناسد و خود به آن عمل کند و در آن راستا قدم بردارد زیرا او خواهان سعادت هم برای خود و هم برای جامعه خود می‌باشد و برای رسیدن به این هدف بزرگ راهی جز کسب فضائل اخلاقی و رفتاری فردی و اجتماعی ندارد. زیرا به موازات منزلت اجتماعی بی بدیلی که در بین مردم جامعه پیدا کرده، از او به‌اندازه یک شاگرد درس آموخته مکتب امام صادق-علیه السلام- و یک سرباز امام زمان-عجل الله تعالی فرجه الشریف- متوقع‌اند. ازاین‌رو ضروریست به این مبحث پرداخته شود و شاخصه‌های و ممیزهای زی طلبگی از دید بزرگانی چون امام خمینی -رحمه الله- و رهبر مورد بررسی قرار گیرد

واژگان کلیدی: زی، طلبگی، امام خمینی، رهبر، شاخصه، رفتار

فهرست مطالب

مقدمه..... ۱

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱. بیان و توضیح مسأله..... ۳

۱-۲. اهمیت و ضرورت تحقیق..... ۳

۱-۳. پیشینه تحقیق..... ۴

۱-۴. سوالات تحقیق..... ۴

۱-۵. فرضیه‌های تحقیق..... ۵

۱-۶. اهداف و دستاوردهای تحقیق..... ۵

۱-۷. ساختار تحقیق..... ۵

فصل دوم: مفاهیم و شاخصه‌های کلی زی طلبگی

گفتار اول: مفاهیم زی طلبگی..... ۸

۲-۱-۱. زی..... ۸

۲-۱-۲. طلبگی..... ۹

۲-۱-۳. زی طلبگی..... ۱۰

گفتار دوم: شاخصه‌های کلی زی طلبگی..... ۱۳

۲-۲-۱. رفتارهای حرام و مکروه..... ۱۳

۲-۲-۲. رفتارهای خلاف ادب برای طلبه و غیرطلبه..... ۱۵

۲-۲-۳. ضروریات زندگی..... ۱۶

۴-۲-۲. مباحات خلاف شأن..... ۱۷

۵-۲-۲. رفتارهای دال بر خودبزرگ پنداری و برتری جویی..... ۲۰

۶-۲-۲. پول گرفتن..... ۲۱

۷-۲-۲. رفتار با زنان..... ۲۲

۸-۲-۲. رفتارهای نمایانگر رذایل اخلاقی..... ۲۳

فصل سوم: شاخصه‌های اخلاقی و رفتاری زی طلبگی از دید امام خمینی -ره-

گفتار اول: شاخصه‌های رفتاری زی طلبگی..... ۲۶

۱-۱-۳. دنیا طلبگی و خروج از زی طلبگی..... ۲۶

۲-۱-۳. مسئولیت ملت برعهده‌ی روحانیت..... ۳۲

۳-۱-۳. تهذیب نفس..... ۳۲

۴-۱-۳. اصلاح نفس، واجب‌تر از همه واجبات..... ۳۳

۵-۱-۳. تحصیل معنویت..... ۳۳

۶-۱-۳. تربیت طلبه‌ها..... ۳۴

۷-۱-۳. غنیمت شمردن فرصت جوانی..... ۳۴

۸-۱-۳. معاشرت با افراد وارسته..... ۳۴

۹-۱-۳. انس با قرآن در جوانی..... ۳۵

گفتار دوم: شاخصه‌های زی طلبگی..... ۳۵

۱-۲-۳. نداشتن انگیزه الهی..... ۳۵

۲-۲-۳. گناه و سلب توفیق..... ۳۶

بدون تهذیب یادگیری معارف دینی نیز راهگشا نخواهد بود و عالمان بدون تزکیه به حق رهنمان طریق سلوک خوانده شده‌اند. تأکید بر تقدم تزکیه بر تعلیم و خطر طی مسیر علم بی‌توجه به سلوک معنوی، در اندیشه و سخن امام-رحمه الله- در اخلاق روحانیت موج می‌زند. به توصیه حضرت امام-رحمه الله- تهذیب باید از همان اوان جوانی و ورود به عرصه طلبگی مدنظر طلاب و مرییان اخلاق در حوزه‌ها باشد و بیش‌ترین بهره از نیرو و صفای روح جوان انتظار می‌رود. ایشان بر اصلاح نفس پیش از پرداختن به اصلاح جامعه تأکید کرده و فرموده‌اند تا انسان تهذیب نفس نداشته باشد کلامش در مردم تأثیر ندارد. بنابراین قول و عمل روحانی باید انطباق داشته باشد. به توصیه حضرت امام تنها عالم مهذب می‌تواند در اصلاح جامعه مؤثر باشد و عالم نامهذب موجب انحراف امت می‌گردد. روحانی همان گونه که به فکر علم‌آموزی است به فکر تهذیب خود باشد و بلکه تهذیب را بر علم‌آموزی مقدم گرداند. عالمان دین باید از هواهای نفسانی برحذر باشند و حب دنیا را از دل خود بیرون کنند تا بتوانند علاوه بر تأثیرگذاری بیشتر در جامعه خود نیز از هدایت الهی و توفیق درک حقایق بهره‌مند گردند. همچنین حضرت امام به طلاب درباره استمرار علم‌آموزی تا آخر عمر، اخلاص، زهد، ساده‌زیستی، بی‌اعتنایی به دنیا، پرهیز از رفاه جویی و پرهیز از رفاه‌جویی و پرهیز از رذایل اخلاقی مانند ریا و کبر و غنیمت توصیه و تأکید فرموده‌اند.

۴-۱-۱۵. جایگاه اخلاق و تهذیب در زندگی روحانی

انسان‌سازی، هدف اسلام

اسلام آنقدر که به تهذیب این بچه‌های ما و جوان‌های ما کوشش دارد به هیچ چیز کوشش ندارد. اسلام اصلاً برای آدم ساختن آمده است.

قرآن هم کتاب زنده الهی است، آن هم آن قدری که دنبال این بوده است که تهذیب کند مردم را، دنبال چیزهای دیگر نبوده است. اصلاً می‌شود که قرآن برای همین آمده است؛ برای اینکه بشر به این مطلب از همه چیز بیشتر احتیاج داشتند. قرآن کتابی است برای انسان‌سازی، در تمام مراحل که انسان طی می‌-

کند، قرآن در همه مراحلش دعوت دارد و راه دارد، و تمام قصه‌هایی که در قرآن نقل شده است-گاهی هم تکرار شده است، برای این بوده است که مسئله اهمیت داشته است- این قصه‌ها راهنمای مردم بوده است و برای تهذیب بوده است.

نتیجه گیری

طلبه سربازی است بی نام، و داعیه داری است بی ادعا! که برای از غیبت به درآوردن مردمان و ظهور منجی آخرالزمان، وظیفه گران خویش بر دوش می-کشد، و بنا بود وظیفه‌ای که آن امام همام برعهده او نهاده رهایی بخش خلق خدا از منجلاب معاصی و رهنمایی آنان به سمت رهایی و پای نهادن در وادی قرب الهی و ناجی آن‌ها از آتش خشم الهی است، هدف از طلبگی تعالی است: تعالی خود و دیگران. هدف سلوک است یعنی ره یافتگی و ره نمودن دیگران. هدف از طلبگی در حقیقت همان هدف خلقت، یعنی عبودیت و بندگی است. دعوت خلق به سوی حق بهترین و والاترین عملی است که نوع بشر می‌تواند بدان دست یازد؛ عملی که آغازگرش، نخستین خلق خدا آدم آب الانبیاء و کمال بخشش بهترین خلق خدا پیامبر اکرم-صلی الله علیه و آله و سلم- بود. و بعد ایشان نیز اوصیای ایشان این وظیفه را برعهده گرفتند. و در این میان از گذشته تاکنون افراد دیگری به عنوان یاران، شاگردان این بزرگواران ایشان را در امر راهنمایی و ارشاد یاری رساندند. و خود نیز برای انجام هر چه بهتر این وظیفه موظف هستند که زی طلبگی را مراعات و نمای زندگی شخصی خود را براساس اصول و قواعدی که گفته شد تنظیم کنند زیرا اگر رفتار ناشایستی از یکی از آنان سر بزند اعتماد مردم به آن‌ها از دست می‌رود و این دیگر مسئولیت شخصی نیست، مسئولیت اسلامی و عمومی است. و باعث می‌شود مردم از روحانیت و اسلام جدا بشوند و اسلام به انزوا کشیده شود و آن‌هایی که با اسلام مخالفند روی کار آیند.

منابع

- قرآن

۱- آملی، میرزاهاشم، المعالم اطما ثوره، ج ۳، چاپ اول، قم: انتشارات مؤلف الكتاب، ۱۴۰۶ ق

۲- ابن شعبه، حسن بن علی، تحفه العقول، مترجم حسن زاده، قم، ۱۳۸۲

۳- ابن بابویه، محمد بن علی، معانی الاخبار، تصحیح: علی اکبر غفاری، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۱

۴- ثقفی، ابراهیم بن محمد، العارات، ج ۲، تصحیح عبدالزهره حسینی، بی جا، انتشارات دارالاضواء، ۱۴۰ ق

۵- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، زیر نظر دکتر محمد معین و دکتر سید جعفر شهیدی، تهران: انتشارات سروش، ۱۳۳۹

۶- رجایی، غلامعلی، برداشت‌هایی از زندگی امام خمینی، ج ۲، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)

۷- رسول، سعادت‌مند، آیین دانشوری، قم: انتشارات تسنیم، ۱۳۸۹

۸- رسول، سعادت‌مند، اخلاق و تهذیب روحانیت، قم: انتشارات قدس، ۱۳۸۹

۹- خمینی، روح الله، آداب الصلوه، تهران: موسسه نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۹۴

۱۰- خمینی، روح الله، صحیفه امام، ج ۱۸

۱۱- خمینی، روح الله، ولایت فقیه، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۹۴

۱۲- شاکر برخوردار فرید، آفات طلاب، چاپ اول، تهران: انتشارات صبا، ۱۳۸۴

۱۳- طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۶، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱

۱۴- طباطبایی، محمدرضا، صرف ساده، قم: انتشارات دارالعلم، ۱۳۶۸ش

۱۵- طبرسی، احمد بن علی، الاحتجاج، چاپ اول، مشهد: انتشارات مرتضی، ۱۴۰۳ق

۱۶- طوسی، ابوجعفر، محمد بن حسن، الامالی، محقق: بخش تحقیقات اسامی مؤسسه بعثت، چاپ اول، قم: انتشارات دارالثقافه، ۱۴۱۴ق

۱۷- عاملی، حر، وسائل الشیعه، ج ۱۸، قم: انتشارات مؤسسه آل البيت، ۱۴۰۹ق

۱۸- عالم زاده نوری، محمد، درآمدی بر زی طلبگی، چاپ دوم، انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۸

۱۹- کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ج ۱، تهران: مکتب الصدوق، ۱۳۸۱ق

۲۰- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۴۷، بیروت: دارالاحیاء التراث، ۱۴۰۳ق

۲۱- نراقی، احمد، معراج السعاده، چاپ پنجم، نشر طوبای محبت

۲۲- www.leader.ir/content/leader

۲۳- farsi.khamenei.ir/news-content

۲۴- www.hawzah.net

۲۵- www.nawazan.net/fa/article/view